

Lagutskottets yttrande

1980/81: 1 y

över förslag till lag om ändring i brottsbalken och jordabalken m. m.
(prop. 1979/80: 179)

Till justitiekottet

Justitiekottet har berett lagutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1979/80: 179 med förslag till lag om ändring i brottsbalken och jordabalken m. m. jämte ev. motioner, allt i de delar som berör lagutskottets beredningsområde. Med anledning av propositionen har väckts motion 1980/81: 20 av Allan Ekström m. fl. (m).

Lagutskottet får anföra följande.

I propositionen föreslås att i 16 kap. 18 § brottsbalken införs en ny regel som innebär att straffansvaret för medverkan till dobbleribrott under vissa förutsättningar utsträcks till den som inte vid upplåtelse av lägenhet med nyttjanderätt insåg att lägenheten skulle användas för sådan brottslig verksamhet men som därefter får vetskap om verksamheten. Denne åläggs att göra vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen hävd. Underlåter han detta, skall han, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, dömas till ansvar för medverkan till dobbleribrott.

Som komplettering till denna straffbestämmelse föreslås att i 12 kap. 42 § första stycket 8. jordabalken (hyreslagen) förs in en ny grund för förverkande av hyresrätt. Enligt förslaget förverkas hyresrätten, om lägenheten helt eller till väsentlig del nyttjas för näringsverksamhet eller därmed likartad verksamhet, vilken utgör eller i vilken till ej oväsentlig del ingår brottsligt förfarande. Vidare föreslås att i 43 § förs in ett andra stycke, som reglerar inom vilken tid en hyresvärd får säga upp ett hyresavtal med hänvisning till att lägenheten nyttjas till brottslig verksamhet. Slutligen föreslås i bostadsrättslagen ändringar som svarar mot ändringarna i hyreslagen.

Utskottet inskränker sitt yttrande till de föreslagna ändringarna i hyreslagen och bostadsrättslagen.

Syftet med den nu föreslagna lagstiftningen är att öka möjligheterna att beivra fall där fastighetsägare medvetet bidrar till dobbleriverksamhet och att underlätta för seriösa fastighetsägare att av eget initiativ vidta åtgärder för att bringa hyresförhållandet att upphöra. För att den nya medverkansregeln i brottsbalken skall kunna tillämpas fordras att fastighetsägare enligt hyreslagstiftningen har möjlighet att ingripa. De föreslagna ändringarna i hyreslagen och bostadsrättslagen avser att ge honom detta. Som lagrådet påpekar blir därför dessa ändringar av grundläggande betydelse för när straffbarhet skall inträda för nyttjanderättsupplåtare som först efter upplå-

telsen fått kännedom om att den upplåtna lägenheten användes för dobbleri.

Det anförda visar att de föreslagna ändringarna i hyreslagen och bostadsrättslagen i första hand har sin grund i kriminalpolitiska strävanden och inte är motiverade av att det föreligger ett behov av att lösa intresse-motsättningar mellan fastighetsägare och nyttjanderättshavare. Enligt utskottets mening kan enbart det allmänna intresset av att motverka brottslighet inte utgöra tillräckligt skäl för att införa bestämmelser som ingriper i förhållanden av civilrättslig natur. En hyresvärd skall emellertid inte behöva tåla att en lägenhet i hans fastighet utnyttjas för brottslig verksamhet. Om lägenheten utnyttjas på sådant sätt kan detta följaktligen betraktas som ett åsidosättande av hyresvärdens berättigade intressen i hyresförhållandet och motivera att en bestämmelse om förverkande av hyresrätten införs.

Mot denna bakgrund saknas anledning till att – såsom BRÅ föreslog – begränsa förverkanderätten till att avse utnyttjande av lägenheten för just dobbleribrott. Med hänsyn till besittningsskyddsreglernas sociala funktion kan det visserligen inte komma i fråga att införa en ordning som innebär att hyresrätten kan förverkas enbart på den grunden att ett brott begås i lägenheten, t. ex. ett misshandelsbrott. När det gäller illegal spelklubs-verksamhet är det utmärkande för brottet att själva lägenheten utnyttjas för den brottsliga verksamheten och i sig utgör en förutsättning för denna. Samma omständigheter föreligger även i andra fall, t. ex. i fråga om spritklubb, falskmyntarverkstad, bordellverksamhet eller laboratorium för framställande av narkotiska preparat. Om lägenheten nyttjas för en brottslig verksamhet som på sådant sätt präglas av affärsmässighet bör nyttjanderättsupplåtelsen vara förverkad.

På anförda skäl tillstyrker utskottet att i hyres- och bostadsrättslagarna förs in som grund för förverkande av upplåtelsen att lägenheten nyttjats för brottslig verksamhet av angiven art. Hyresgästernas riksförbund har i sitt remissvar framhållit att det är nödvändigt att hyresgästen – liksom i en del andra förverkandesituationer – ges möjlighet att undvika avhysning genom att vidta rättelse efter tillsägelse. En sådan bestämmelse skulle emellertid vara ineffektiv när det gäller kriminell verksamhet av nu angivet slag och de personer som brukar stå bakom denna. En skenbar rättelse kan lätt göras genom att verksamheten dämpas, maskeras eller tillfälligt inställs, vilket skulle göra det svårt för fastighetsägaren att visa att grund för förverkande föreligger. Utskottet kan därför inte biträda förslaget att en möjlighet till rättelse efter tillsägelse införs. Det förtjänar att tilläggas att inte all brottslighet av affärsmässig natur behöver föranleda förverkande på grund av den nya bestämmelsen. Enligt 42 § andra stycket hyreslagen och motsvarande bestämmelse i bostadsrättslagen är upplåtelsen inte förverkad om det som ligger hyresgästen till last är av ringa betydelse.

Utöver det anförda föranleder propositionen inte några uttalanden från lagutskottets sida.

I motion 20 läggs fram förslag till ändringar i den föreslagna medverkansregeln i brottsbalken. Däremot synes motionärerna inte beröra förslagen till ändringar i hyreslagen och bostadsrättslagen. Utskottet avstår därför från att kommentera motionen.

Stockholm den 11 november 1980

LENNART ANDERSSON

Närvarande: Lennart Andersson (s), Bernt Ekinge (fp), Inger Lindquist (m)*, Ivan Svanström (c)*, Elvy Nilsson (s), Joakim Ollén (m), Arne Andersson i Gamleby (s)*, Martin Olsson (c), Ingemar Konradsson (s), Owe Andréasson (s), Marianne Karlsson (c), Bengt Siltverstrand (s)*, Margot Håkansson (fp), Ingrid Segerström (s) och Göran Allmér (m).

* Ej närvarande vid yttrandets justering.

